

Stichting

BOLLENBOOS

Stichting Bollenboos is ruim tien jaar geleden opgericht in reactie op de opkomende leliebollenteelt in Drenthe. Die teelt gaat gepaard met nogal wat bezwaarlijke praktijken richting natuur, mens en milieu. Het pesticidengebruik is een blijvend grote zorg voor ons, omdat deze teelt de grootste hoeveelheden van deze middelen gebruikt van alle volle-grond teelten in Nederland. Aangezien in onze omgeving bollenteelt regelmatig vlak bij bewoning voorkomt vragen wij ons af: wat zijn de risico's voor de gezondheid van gezinnen die in de buurt van zulke velden wonen?

Betreft: Reactie Stichting Bollenboos op het Nederlandse Actieplan Duurzame Gewasbescherming

Van: Stichting Bollenboos, pa. Dwarsdrift 24, 7981 AP, Diever

Aan: Ministerie van Infrastructuur en Milieu
dir. Duurzaamheid, tav. mw. Van der Ham
postbus 20901 2500 EX DEN HAAG

Datum: Diever 24 augustus 2012

Geachte lezer,

Bijgaand vindt u de reactie die de Stichting Bollenboos heeft geschreven op het Nederlands Actieplan duurzame gewasbescherming, zoals aangekondigd in de Staatscourant van 16 juli 2012.

1. Procedures worden niet getoetst

In het actieplan wordt aangegeven dat iedereen die in Nederland gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, verkooft of in bezit heeft een Bewijs van Vakbekwaamheid ('licentie') nodig heeft. Uitvoerig wordt beschreven wat dat in de praktijk inhoudt. Daarbij wordt eenvoudigweg gesteld dat dit opleidingssysteem goed werkt. De vraag is waar die stelling op gebaseerd is? Het beschrijven van procedures is geen bewijs dat deze procedures goed werken. Er wordt op geen enkele wijze melding gemaakt van een onafhankelijk onderzoek naar of evaluatie van deze procedure. Van een actieplan mag worden verwacht dat juist niet alleen bestaande procedures worden beschreven maar dat er actie wordt ondernomen om deze procedures te onderzoeken op effectiviteit.

2. Belangen telers gaan voor belangen omwonenden

In het actieplan wordt aangegeven dat de detaillist ervoor zorgt dat de informatie over de risico's van bestrijdingsmiddelen aan de afnemers wordt verstrekt. Het betreft de gebruiksrisico's voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu. Ook wordt aangegeven dat het brede publiek over nut en noodzaak wordt geïnformeerd via bewustwordingscampagnes en berichten in de media.

Voor ons als Stichting Bollenboos is het opmerkelijk om te constateren dat de omwonenden van lelieakkers, waarop zeer intensief gebruik wordt gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen, nog nooit zijn geïnformeerd over deze gezondheidsrisico's, terwijl zij dikwijls aangegeven hebben hinder te ondervinden van het spuiten en zich grote zorgen maken over hun gezondheid en die van hun kinderen. Zorgen die worden gedeeld en onderschreven door vooraanstaande wetenschappers.

Opmerkelijk is bovendien dat wordt gesteld dat het brede publiek wel wordt geïnformeerd over nut en noodzaak van het toepassen van bestrijdingsmiddelen. Dit betekent in andere bewoordingen dat diegenen die verantwoordelijk zijn voor het spuiten van gifstoffen zich met name bekommeren om het toelichten van hun economische belang. In de praktijk is er in de provincie Drenthe inderdaad zo af en toe een teler van lelies die uitlegt dat de omwonenden zich geen zorgen behoeven te maken over hun gezondheid en dat gebruik wordt gemaakt van de modernste en meest veilige spuitmethodes. Dat is het dan wel zo ongeveer.

Afgelopen jaar hebben we enkele informatiepanelen in velden aangetroffen, waarop, in samenwerking met de lokale overheid (gemeente Midden-Drenthe in Drenthe), zeer beperkte informatie over de lelieteelt wordt gegeven. Hierop is alleen vermeld dat het gebruik van chemische middelen wordt verminderd, maar niets over de gevaren ervan. Ze bieden geen enkele informatie over hoe om te gaan met bespoten velden in de leefomgeving. De informatiepanelen lijken bestemd voor PR-doeleinden en suggereren vooringenomenheid

bij de gemeente Midden-Drenthe, terwijl die juist zou moeten optreden als overlegpartner voor bezorgde burgers. Inspraak en overleg met de gemeenten resulteren in de regel niet in verbetering van het leefmilieu. Een wettelijk bepaalde afstand tussen percelen van omwonenden en lelievelden, om de chronische blootstelling aan chemische bestrijdingsmiddelen enigszins te reduceren, zou de veiligheid van burgers in grotere mate garanderen. Ook zouden vastgestelde handhaving protocollen de burger handvatten kunnen geven bij overlast die zij ervaren bij het gebruik van chemische middelen op belendende percelen. (bijlage 2)

3. Actieplan begrijpt advies gezondheidsraad niet; meer begrip tussen telers en omwonenden is het niet hetzelfde als het dienen van gezondheidsbelangen

In het actieplan wordt terecht gewezen op het uitkomen van een advies van de Gezondheidsraad over de gevolgen voor omwonenden die worden blootgesteld aan verwaaiende spuitnevel. Daarbij maken wij twee kanttekeningen:

3.1. Het advies dat de gezondheidsraad dit jaar zal verstrekken heeft bij ons weten niet als beoogd resultaat uitspraken te doen over de "de effecten voor personen die aan verwaaiende spuitnevel kunnen worden blootgesteld" (citaat Actieplan). Het advies betreft het al of niet uitvoeren van een onderzoek naar de gevolgen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen voor omwonenden. De minister kan op basis van dat advies vervolgens kiezen de aanbevelingen van de gezondheidsraad ter harte te nemen of het naast zich neer te leggen.

3.2. De vraag is waarom met het opstellen en uitvoeren van dit actieplan niet wordt gewacht tot het resultaat van het advies duidelijk is. Er wordt in dit actieplan gesteld dat doel van eventuele vervolgactiviteiten op basis van het komende advies van de Gezondheidsraad is om het begrip tussen telers, omwonenden en passanten te vergroten. Dit is naar onze mening nadrukkelijk niet het achterliggende doel van het advies van de gezondheidsraad. Het achterliggende doel van dat advies is om de gezondheid van omwonenden zoveel mogelijk te beschermen en juist dat draagt bij aan verduurzaming van de teelt. Immers in de aanvangswoorden van het actieplan staat dat duurzaamheid betekent dat economische ontwikkeling hand in hand moet gaan met een hoog beschermingsniveau voor mens en milieu.

Als de minister het advies van de Gezondheidsraad ter harte neemt zou het resultaat daarvan wel eens kunnen zijn dat er juist minder begrip zal zijn bij de bewoners voor de huidige praktijk van het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

De Stichting Bollenboos heeft dan ook de sterke indruk dat het actieplan er vooral op gericht is de economische positie van de telers te beschermen in plaats van de gezondheid van de omwonenden.

4. Wie loopt de meeste gezondheidsrisico's: spuiters of omwonenden?

In het actieplan staat: (citaat) "In de toelatingsbeoordeling wordt ervan uitgegaan dat de risico's voor omwonenden en passanten lager zijn dan voor toepassers". Deze aanname is niet gebaseerd op onderzoek. Voor zover er wel onderzoek is gedaan wijst dat juist uit dat de hoeveelheid bestrijdingsmiddelen die kan worden aangetroffen bij passanten veel hoger is dan verwacht.

,In a previous study we found that pesticide exposure of sprayers, farmers and other farm workers was low and very unlikely to result in any adverse health effects. In contrast, for bystanders, the exposures were higher than the regulators had assumed when assessing the safety of these substances. Unfortunately, only a small number of bystanders were studied and so it was difficult to draw firm conclusions about whether the risks for these groups are unacceptable. Further fieldwork was needed to better understand potential exposure of people living close to sprayed fields to determine whether or not the current regulatory risk assessments are appropriate for bystanders and residents.

(citaat: Institute of Occupational Medicine (IOM, Groot-Brittannië)

N.B in de loop van de komende twee jaar wordt voornoemd onderzoek daadwerkelijk verricht. Bollenboos hoopt dat ook wij in Nederland zijn gebaat bij de kennis die hiermee wordt gegenereerd over de blootstelling van omwonenden en passanten aan chemische gewasbeschermingsmiddelen. Wel moeten wij er helaas op wijzen dat de Nederlandse situatie, waarin zeer intensief van chemische bestrijdingsmiddelen gebruik wordt gemaakt, met name in de bollenteelt, sterk afwijkt van de Britse. Onderzoeksresultaten kunnen dus niet klakkeloos worden overgenomen.

5. Ruimtelijke Ordening

In de ruimtelijke ordening wordt niet voorzien in een werkelijke bescherming van omwonenden tegen chemische bestrijdingsmiddelen die gebruikt worden in de leefomgeving. Er is weliswaar sprake van een spuitvrije zone van 150 cm vanaf de erfgrans van bewoonde percelen, maar de verspreiding van bestrijdingsmiddelen vindt plaats over een gebied dat vele malen groter is. Niet alleen de in het actieplan genoemde drift vormt een risico voor de gezondheid, ook verdamping en verspreiding via stofdeeltjes in de lucht zijn belangrijke wegen van blootstelling. Hieronder citeren wij uit een rapport van de Gezondheidsraad (1) waarin dit wordt uitgelegd.

"De blootstelling ten gevolge van druppeldrift is anders van aard dan die door atmosferisch transport van aerosolen en dampen. In het eerste geval is er sprake van een relatief hoge, maar kortdurende aanvoer van, doorgaans, één toxische stof. Behalve dat de aanvoer lager is, is er geen wezenlijk verschil met de blootstelling op het perceel zelf. Het is een lokaal probleem. Oplossingen kunnen onder meer gezocht worden in een verbetering van de toedieningstechniek (Hui97), en het instellen van spuitvrije zones (Sno98). Dergelijke maatregelen hebben geen effect op de atmosferische verspreiding van gasvormige en aan aerosolen gebonden gewasbeschermingsmiddelen, die veel meer door de fysische en chemische stoffeigenschappen bepaald wordt. Het transport via de atmosfeer leidt tot een relatief lage, maar meer chronische blootstelling. Dat laatste is het gevolg van de betrokkenheid van vele percelen die niet allemaal gelijktijdig behandeld worden, het geleidelijk uit het perceel vrijkomen van de stof na toediening en het transport over grotere afstand. Atmosferische verspreiding zal bovendien veeleer leiden tot gelijktijdige blootstelling aan meerdere gewasbeschermingsmiddelen. Ze beïnvloedt een veel groter gebied en effecten hoeven geenszins beperkt te blijven tot de onmiddellijke nabijheid van behandelde percelen..... De emissie naar de lucht na de toediening voltrekt zich via vervluchtiging vanaf het gewas of vanuit de bodem."

1. Gezondheidsraad: *Commissie Atmosferische verspreiding van bestrijdingsmiddelen. Atmosferische verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen; een ecologische risico-evaluatie. Den Haag: Gezondheidsraad, 2000; publicatie nr 2000/03.*

In Artikel 12 wordt geopperd dat gemeentelijke bestemmingsplannen omwonenden beschermen door een afstand van 10 tot 50 meter tussen nieuwe bestemmingen en de omliggende bewoning voor te schrijven. In de huidige praktijk zijn er veel voorbeelden van woonhuizen die op minder dan deze 10 meter van agrarische bestemmingen liggen, waarop intensief gebruik wordt gemaakt van chemische middelen (bijlage 1.) Om de omwonenden werkelijk te beschermen zou ook in bestaande situaties een afstand van minimaal 10 meter moeten worden gehanteerd en niet alleen in het geval van nieuwe vestiging.

Daarnaast wordt aangegeven dat de toepasser wel zijn medewerkers en bewoners op het bedrijf moet informeren over recent behandelde gebieden, om hen te attenderen op de wachtermijn voor herbetreding. Deze communicatie zou ook wenselijk zijn richting omwonenden. De omwonenden hebben geen idee wat er op de omliggende velden wordt gebruikt aan chemische middelen, en worden niet gewaarschuwd om bijvoorbeeld kinderen en huisdieren gedurende bepaalde tijd binnen te houden, ramen te sluiten, wasgoed binnen te halen etc.

6. Reductie Milieubelasting

Bij de in de nota genoemde reductie van 85% milieubelasting op het oppervlaktewater willen wij nog kanttekeningen plaatsen. De volgende gegevens zijn gehaald uit het RIVM Rapport 607059001.

Het is opvallend dat zeer milieubelastende en vaak toegepaste grondontsmetting niet wordt meegewogen. Waarom is dit? De middelen zijn Monam (Metamnatrum) en Mocap (Ethoprofos).

Tabel 4.5 Verandering van het gemiddeld verbruik per sector² (- afname, + toename).

	begin (kg ha ⁻¹)	midden (kg ha ⁻¹)	eind (kg ha ⁻¹)	begin-midden (%)	begin-eind (%)
open teelten					
akkerbouw	11,1	9,5	9,7	-14	-13
bloembollenteelt	88,3	72,1	73,4	-18	-17
boomkwekerij	18,3	17,1	17,0	-6	-7
fruitteelt	42,5	48,7	40,1	15	-6
groenteteelt vollegrond	10,5	8,4	5,9	-20	-44
veehouderij	0,8	0,8	0,7	-4	-13
bedekte teelten					
bloemisterij glas	54,0	48,2	49,3	-11	-9
groenteteelt glas	17,0	16,4	13,7	-3	-19
eetbare paddestoelen	75,5	56,9	12,6	-25	-83

* exclusief natte grondontsmetting, inclusief eenmalige gewassen in de CBS-enquete.

Tabel 8.2 Aantallen en omzet van vervallen en nieuwe stoffen in de evaluatieperiode op basis van geregistreerde verkoop.

categorie	1998-2005				2005-2010			
	vervallen		nieuw		vervallen		nieuw	
	aantal	kg	aantal	kg	aantal	kg	aantal	kg
fungiciden	23	605.880	16	56.543	10	156.621	11	99.545
grondontsmetting	1	§	1	§	1	§	0	0
herbiciden	31	777.308	12	167.481	8	157.620	13	16.916
insecticiden*	37	206.973	14	22.539	11	27.138	10	20.462
overige	8	2599	6	57.297	8	19.371	9	12.140
totaal	100	1.592.759	49	303.859	38	360.750	43	149.063

* inclusief acariciden

§ omzet niet gegeven vanwege vertrouwelijkheid

Tabel 8.2 toont ook aan dat de omzet van middelen in de loop der tijd niet is verminderd (tabel 8.2), maar het gebruik wel (tabel 4.5). En waarom zijn de gegevens van grondontsmetting vertrouwelijk?

Ten slotte. Is de 85% reductie berekend of gemeten? Onze indruk is dat die vooral berekend is. Bij de berekening wordt uitgegaan van ideale omstandigheden en zich strikt aan de regels houdende telers. Onze ervaring is dat zowel omstandigheden als telers zich niet altijd strikt aan de regels houden (bijlage 3)

Laatste opmerking:

Wij spreken hierbij onze verbazing en teleurstelling uit dat de positie van de omwonende van agrarische percelen en met name van bollenvelden geen rol van betekenis speelt in de doelen die in dit actieplan worden gesteld. Het lijkt ons raadzaam, met het oog op de veiligheid van burgers, het actieplan niet in werking te laten treden voordat de gezondheidsraad zich heeft uitgesproken over het belang van de omwonende in relatie tot het ongevraagd en onbekende gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in zijn leefomgeving. Met name de risico's die kinderen en ongeboorne kinderen lopen in de huidige praktijk is niet aanvaardbaar.

Wij willen u wijzen op het belang dat moet worden toegekend aan de belasting die chemische bestrijdingsmiddelen vormen voor de luchtkwaliteit. Verspreiding via de lucht van chemische bestrijdingsmiddelen en de gezondheidsrisico's die zo ontstaan voor de omwonenden blijven ons inziens ten onrechte onderbelicht.

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

Namens Stichting Bollenboos

Drs. Bram Verhave
Secretaris

Bijlage 1.

In deze bijlage zijn enkele foto's opgenomen die de praktijk aangeven hoe dicht bestaande bewoning ligt op de intensief met chemische bestrijdingsmiddelen bewerkte lelievelden.

Leggeloo 2007

Eemster 2011

Wapse 2012

Bijlage 2.

Informatiebord dat door de gemeente Midden-Drenthe ism LTO Noord en de Rabobank is geplaatst. Uit de tekst is duidelijk op te maken dat er een vooringenomenheid spreekt met betrekking tot de gebruikte middelen en niet wordt ingegaan op de gevaren van de blootstelling aan de chemische bestrijdingsmiddelen.

Bijlage 3.

Op deze foto uit 2012 is duidelijk zichtbaar dat de driftarme doppen niet voorkomen dat de gebruikte middelen toch flink verwaaien.

Gemeente Veghel

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Dir. Duurzaamheid, tav. mw. van der Ham
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk

25.222

Behandeld door

Th. Lemmers

Telefoonnummer

14 0413

Bezoekadres

Stadhuisplein 1

Bijlage(n)

geen

Onderwerp

Inspraakreactie Nederlands Actieplan Duurzame gewasbescherming

Veghel

Verzonden: 27 augustus 2012

Geachte heer Atsma,

Op 16 juli jl. is het Nederlands Actieplan Duurzame gewasbescherming (NAP) gepubliceerd in de Staatscourant. Op de inhoud van de nota staat geen inspraak open maar u stelt eenieder wel in de gelegenheid opmerkingen en meningen in te dienen over het actieplan. In dit kader ontvangt u hierbij onze zienswijze.

U schrijft dat het actieplan als doel heeft het gewasbeschermingbeleid in Nederland te verduurzamen. U geeft aan te streven naar een evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen.

In artikel 12 worden maatregelen beschreven ter vermindering van gebruik en risico's in specifieke gebieden. In dit artikel kondigt u aan dat het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen die werkzame stoffen bevatten die nu tot overschrijding van drinkwaternormen leiden, en welke op verhardingen worden toegepast, vanuit het oogpunt van duurzaam gebruik per 1 januari 2018 niet meer mogen worden. Het betreft in de praktijk de toepassing van glyfosaat in dit kader.

U geeft verder aan dat er de afgelopen jaren met succes meerdere 'niet-chemische' technieken zijn geïntroduceerd, die in de praktijk breed worden toegepast.

Zeer recent is door IVAM een LCA-quickscan uitgevoerd voor de meest gangbare onkruidbestrijdingsmethoden op verhardingen. Het betreft een actualisatie van eerdere LCA's uit 2001 en 2005. De LCA is uitgevoerd aan de hand van de actuele wetenschappelijke inzichten op dit gebied.

Uit deze LCA d.d. 31 juli 2012 blijkt overduidelijk dat de chemische onkruidbestrijding op verhardingen met gebruikmaking van glyfosaat volgens de DOB methode de meest duurzame methode is.

Bovendien zijn de alternatieve bestrijdingsmethoden veel duurder.

Wij begrijpen daarom niet dat u vanuit de doelstelling om de gewasbescherming te verduurzamen heeft besloten om de meest duurzame bestrijdingsmethode voor verhardingen met ingang van 1 januari 2018 te gaan verbieden. Wij worden nu gedwongen om minder duurzame bestrijdingsmethoden in te gaan zetten die bovendien veel duurder zijn. Dit is in tegenspraak met de doelstellingen in het kader van uw NAP.

Wij vragen u daarom het NAP aan te passen aan deze nieuwe inzichten en het voornemen om te gaan stoppen met het professionele gebruik van glyfosaat op verhardingen te schrappen uit het actieplan.

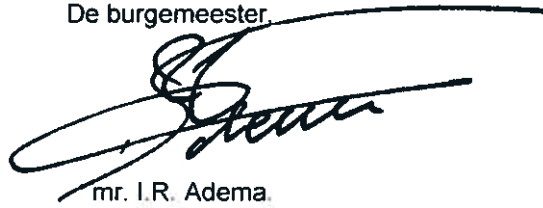
Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Veghel.
De secretaris,

R.E.C. Kleijnen

De burgemeester,

mr. I.R. Adema

Stichting NCO

P/a Sonsbeekweg 38
6814 BD Arnhem
T. 026-4425540
E info@stichting-nco.nl

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Directie duurzaamheid
T.a.v. de heer J.J. Atsma
Cc.: mevrouw Van der Ham
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Arnhem, 23 augustus 2012

Onderwerp: Reactie Nederlands actieplan duurzame gewasbescherming d.d. 16 juli 2012

Geachte heer Atsma,

Graag geven we hierbij onze mening over het Nederlandse actieplan duurzame gewasbescherming (NAP) zoals dat op 16 juli jl. is gepubliceerd in de Staatscourant. De Stichting NCO is uitermate teleurgesteld over de voorliggende versie van het NAP. Het NAP toont geen verbeteringen ten opzichte van het voormalige plan, laat geen visie zien op een duurzaam en gezond beheer en is gericht op behoud van de huidige situatie. Daarmee doet het plan geen recht aan de verplichting voor lidstaten om het gebruik van glyfosaat in openbare ruimten te voorkomen, zoals opgenomen in de EU richtlijn "Duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EC)".

Het verbod op chemische onkruidbestrijding op verhardingen in openbare ruimten, zoals nu in het NAP geformuleerd, wordt met zoveel uitzonderingen aangevuld dat het een loze belofte blijkt en in de praktijk het huidige gebruik van gif kan worden voortgezet met grote gevolgen voor gezondheid en milieu. Als deelnemer van de werkgroep niet-landbouw voelen wij ons niet serieus genomen door de uitwerking van de werkgroepen in dit plan.

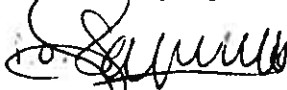
Ons commentaar richt zich voornamelijk op artikelen 12 sub a en artikel 14 NAP en in het bijzonder op de volgende punten:

- 1. Overgangstermijn in 2018:** het is niet nodig en bovendien gevaarlijk om nog 6 jaar te wachten met het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen. Een totaal verbod binnen twee jaar is realiseerbaar en geeft gemeenten genoeg tijd om over te schakelen:
  - inwerkingtreding op 1 januari 2018 betekent dat gedurende de looptijd van het NAP (2013 – 2018) in feite niets gebeurt om het gebruik van glyfosaat terug te dringen
  - meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat glyfosaat ons drinkwater vervuult en leidt tot schade bij mens en dier. Niet-chemische methoden geven minder risico's voor de volksgezondheid en het milieu
  - het NAP bevestigt nota bene dat de afgelopen jaren met succes meerdere milieuvriendelijke, niet-chemische methoden zijn geïntroduceerd die het gebruik van chemie kunnen vervangen
  - in de Nederlandse gemeenten wordt nu al 50% van het oppervlak niet-chemisch bestreden

- in de praktijk zal de overgangstermijn nog langer duren, aangezien de meeste gemeentelijke gewasbeschermingstrajecten meerjarig zijn
  - een toekomstig verbod op chemie zal een marktvergroting voor niet-chemie in de hand werken, waardoor de verdere doorontwikkeling daarvan versneld wordt
2. **Uitzonderingen:** het NAP biedt uitzonderingen op het verbod die niet noodzakelijk zijn. Kostbaarheid en technische haalbaarheid zijn geen argumenten. De uitzonderingen geven te veel mogelijkheden om door te gaan met het gebruik van gif, terwijl niet chemische methoden een efficiënt, milieuvriendelijk en betaalbaar alternatief vormen:
- de integrale kosten (inclusief kosten voor waterzuivering, gezondheidsrisico's, efficiëntie en resistentie) van niet-chemie zijn gelijkwaardig aan het gebruik van gif en zullen op termijn door innovaties lager worden (zie ook de berekeningen en conclusies op pagina's 42 en 43 van het rapport van het Landbouw Economisch Instituut (LEI): Gewasbescherming en de balans van milieu en economie, 2012-026)
  - de alternatieven die de laatste jaren ontwikkeld zijn, bieden alle mogelijkheden om op een niet-chemische manier onkruid op verhardingen te bestrijden – ook voor exoten en op moeilijk bereikbare plaatsen
  - niet chemische onkruidbestrijding mag overal en altijd worden toegepast en is niet onderhevig aan een certificerings- of registratieplicht.
3. **Beperkte lijst:** het verbod geldt voor chemische bestrijdingsmiddelen die op dit moment tot overschrijding van drinkwaternormen leiden. Dit biedt de chemische industrie de mogelijkheid tot de ontwikkeling van substitutie-producten die de normen nét niet overschrijden maar wel uitermate slecht zijn voor de gezondheid van buiten spelende kinderen.
4. **DOB leidt niet tot verbetering waterkwaliteit:** binnen de geïntegreerde methode blijft onterecht ruimte voor toepassing van chemie. Een van de argumenten van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in haar Evaluatie van de nota Duurzame Gewasbescherming om chemie nog langer toe te laten is dat de waterkwaliteit is verbeterd in de afgelopen jaren. Bij gebrek aan kennis over het bestaan van niet-chemische bestrijdingsmethoden buiten DOB schrijft het PBL deze kwaliteitsverbetering toe aan het gebruik van DOB-methoden. Daardoor ontstaat het vertekende beeld dat alleen de toepassing van de DOB-methoden de afgelopen jaren zou hebben bijgedragen aan deze kwaliteitsverbetering.

Uiteraard zijn wij graag bereid het bovenstaande in een persoonlijk gesprek nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Peter van de Haar
Voorzitter Stichting NCO

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Directie Duurzaamheid
T.a.v. mevrouw Van der Ham
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Datum 27 augustus 2012
Ons kenmerk 3178097
Onderwerp Nederlands actieplan
duurzame
gewasbescherming

Behandeld door Mariëtte van Rooij
Telefoonnummer 088 2314479

Geachte mevrouw Van der Ham,

Directie
Bezoekadres
De Inktpot
Moreelsepark 3
3511 EP Utrecht
Postadres
Postbus 2038
3500 GA Utrecht

Op 16 juli 2012 is het Nederlands actieplan duurzame gewasbescherming gepubliceerd in de Staatscourant (nr. 14051). Het opstellen van het actieplan is voorgeschreven in de Europese Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EG). Het plan zal voor 26 november 2012 door het kabinet aan de Europese Commissie gestuurd worden. Hieraan voorafgaand zal het actieplan, samen met de nota over het gewasbeschermingsbeleid voor de periode 2013 tot 2023 aan de Tweede Kamer worden voorgelegd. De inhoud van die nota staat niet open voor inspraak. Wel wordt de mogelijkheid in de Staatscourant geboden om opmerkingen en meningen in te dienen over het actieplan.

ProRail is niet betrokken geweest bij het traject voor het opstellen van de beleidsnota. De inhoud van de nota is bij ProRail niet bekend. Ook is niet duidelijk hoe de nota en het actieplan zich tot elkaar verhouden.

Graag wil ProRail van de mogelijkheid gebruik maken om verduidelijking te vragen ten aanzien van een aantal punten en u wijzen op de mogelijke consequenties van het actieplan voor de bedrijfsvoering van ProRail.

In het actieplan, in artikel 12 Vermindering gebruik, risico's in specifieke gebieden, onder punt a staat dat: 'Onkruidbestrijdingsmiddelen, die werkzame stoffen bevatten die nu tot overschrijding van de normen leiden, en worden toegepast op verhardingen, vanuit het oogpunt van duurzaam gebruik per 1 januari 2018 niet meer mogen worden gebruikt. Er zijn uitzonderingen mogelijk indien niet-chemische bestrijding technisch en financieel niet haalbaar is. In 2013 zal de overheid in samenwerking met de sector een aparte lijst opstellen.'

Onkruidbestrijding langs het spoor gebeurt op dit moment hoofdzakelijk met behulp van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen. Voor ProRail wordt uit voorgelegde actieplan niet duidelijk of een verbod op het gebruik van deze middelen alleen zal gelden voor de specifiek genoemde gebieden, op plaatsen waar normoverschrijding plaatsvindt, of dat het een algemeen verbod betreft. Indien ProRail wordt geconfronteerd met een verbod op toepassing van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen is het vooralsnog ook niet helder of ProRail en haar opdrachtnemers een beroep kunnen doen op de lijst met uitzonderingen en zo ja, op welke wijze dat kan worden geformaliseerd. Deze lijst moet immers nog worden opgesteld. ProRail wil hier graag bij betrokken worden.

Indien ProRail en haar opdrachtnemers geen aanspraak kunnen maken op de uitzondering, heeft dit consequenties voor de beheerkosten en mogelijk ook voor de beschikbaarheid van het spoor. Alternatieve manieren van bestrijding zullen ten opzichte van chemische onkruidbestrijding leiden tot een toename van het aantal zogenaamde werkronde van circa 2 naar 5 per jaar. Bij een algeheel verbod zal dit leiden tot een verhoging van de beheerkosten van 2 à 3 tot circa 8 à 9 miljoen euro per jaar.

Daarnaast zullen bij alternatieve methoden (grootschalige) investeringen noodzakelijk zijn voor aanpassingen aan de infrastructuur, bijvoorbeeld ander ballastmateriaal en toepassen van anti-onkruidmatten. Deze aanpassingen zijn nodig om onkruidgroei beheersbaar te houden en de levensduur en betrouwbaarheid van de infrastructuur te kunnen garanderen.

Door de eisen op het gebied van arbeidsveiligheid zal een deel van de werkzaamheden mogelijk in een buitendienststelling moeten plaatsvinden. Meer werkronde hebben daardoor een negatieve invloed op de beschikbaarheid van de spoorwegen voor de spoorwegondernemingen die daarvan gebruik maken.

Een afschrift van deze brief zenden wij naar de directeur Openbaar Vervoer en Spoor van uw ministerie.

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

drs. A.R. van Altena
Directeur Bedrijfsstrategie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Dir. Duurzaamheid, t.a.v. mevrouw Van der Ham
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Onderwerp: **Vewin reactie Nederlands Actieplan
Duurzame Gewasbescherming**
oms kenmerk: **94933/LC/4264**
voor informatie: **Lieke Coonen**
070 414 47 91
coonen@vewin.nl
datum: **24 augustus 2012**
cc:

Geachte mevrouw Van der Ham,

Hierbij ontvangt u de reactie van Vewin op het concept Nederlands Actieplan Duurzame Gewasbescherming. Het Ministerie van I&M heeft in de Staatscourant van 16 juli 2012 hiertoe de gelegenheid gegeven.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "L. Coonen".

L.J.G. Coonen
Beleidsmedewerker

Nederlands Actieplan Duurzame Gewasbescherming

1. Doelen waterkwaliteit niet gehaald

Uit de evaluatie van het PBL blijkt dat de kwaliteit van het oppervlaktewater als grondstof voor drinkwater is verbeterd, maar dat met een reductie van het aantal drinkwaterknelpunten met 75% het beleidsdoel van 95% reductie niet is gehaald. Om risico's voor het milieu te verminderen is het van belang kwantitatieve doelen te stellen (verplichting van EU Richtlijn voor duurzaam gebruik). In het concept NAP zijn nog geen doelen voor 2018 opgenomen, er wordt gesproken over de KRW doelen in 2027, dit uitstel is onacceptabel. Grondwater moet aan bod komen in artikel 11, dit is een eis vanuit de EU Richtlijn. In het oppervlakte- en grondwater voor drinkwaterproductie moet in 2018 95% reductie van het aantal normoverschrijdingen ten opzichte van 2010 hebben plaatsgevonden.

- **Opnemen in NAP: reeds in 2018 95% reductie van het aantal normoverschrijdingen t.o.v. 2010 in grond- en oppervlaktewater op elk innamepunt.**

2. Naleving

Veel telers gebruiken volgens het PBL niet-toegelaten middelen of hebben deze op voorraad. Het verplichte gebruik van emissiereducerende spuitdoppen wordt onvoldoende nageleefd. Slechte naleving kan leiden tot normoverschrijdingen en financiële consequenties. Drinkwaterbedrijf Dunea heeft in het voorjaar een aantal weken aanzienlijke schade geleden door de vervuiling van het oppervlaktewater in de Bommelerwaard met Dimethomorf en moest de inname van water stopzetten. Oorzaak was een illegale lozing naar oppervlaktewater of riolering. Dit verbod moet actiever worden gehandhaafd. De toelatingsbeoordeling gaat uit van volledige naleving van wettelijke emissie reducerende maatregelen.

- **Maatregelen ter verbetering van de naleving opnemen in het NAP.**

3. Emissiereducerende maatregelen

Wij stellen voor de volgende maatregelen op te nemen in het NAP ter verbetering van de waterkwaliteit:

- afstemming van normen in het toelatingsbeleid en waterkwaliteitsbeleid
  - inzet van drift reducerende technieken bijv. 90%-drift reducerende doppen of wingsprayer
  - uitbreiding van teelt- en spuitvrije zones, bijv. via GLB
  - investeringsregeling voor vervanging van oude veldspuiten
  - mechanische bestrijding en inzet van waarschuwingssystemen
  - ontwikkeling en gebruik van minder milieubelastende middelen en biologische bestrijding
  - afstromend hemelwater bij bedrijf opvangen en afvoeren via zuiveringstechnische werken
  - verbod op bollen- en lilieteelt in grondwaterbeschermingsgebieden
- **Meer concrete emissiereducerende maatregelen opnemen in het NAP.**

4. Niet-chemische onkruidbestrijding

Gebruik van chemische onkruidbestrijding heeft negatieve gevolgen voor oppervlakte- en grondwater. Ter bescherming van de kwaliteit van de drinkwaterbronnen heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen voor een verbod van glyfosaat. I&M heeft aangegeven in te zetten op chemievrij beheer van de openbare ruimte. In het NAP (art. 12) wordt een verbod voorgesteld op onkruidbestrijdingsmiddelen voor verhardingen voor zover die nu tot overschrijding van de drinkwaternorm leiden. Het is van belang normoverschrijdingen te voorkómen en actie is nodig voor de norm overschreden wordt. Inzetten op een verbod van de middelen die nu de norm overschrijden, wekt substitutie in de hand en: tolereert stoffen die nu nog niet tot normoverschrijdingen leiden. Wij pleiten voor chemievrij beheer, ook voor particulieren. Het moet bovendien gelden voor sport- en recreatieterrainen en 'overig groen'. De basis voor uitzondering, 'technische en financiële haalbaarheid', moet nader gespecificeerd worden en dient geen reden te zijn geen maatregelen te nemen.

- **Inzetten op chemievrij beheer van de openbare ruimte in het NAP.**

Datum:

augustus 2012

Voor informatie:

Lieke Coonen: coonen@vewin.nl / 070-4144791